

Ilona Warpas-Świdarska

Wśród syren Masłowskiej (2)

Ta symboliczna walka z kobiecością, w jej najbardziej odrażającym aspekcie, wskazywać może także na ukryty mizoginizm. Bohater ocala to, co oswojone (nie-kobietą Farah), niszczy to czego nie zna, co budzi w nim pierwotny lęk. Ostatecznie jednak także i on ponosi klęskę. Wspólny sen, który miał szansę połączyć go z kobietą, dla niej okazuje się nieistotnym szczegółem, zbiegiem okoliczności, niewystarczającym nie tylko, by wpuścić go do swojego mieszkania, ale i do swojego życia. Sygnalizuje to zresztą scena kończąca sen – oswobodzona z rąk syren bohaterka, nadal stanowi ich imitację – nie oswabada się z nadanych przez nie atrybutów, chce być jedną z nich. Co więcej ujawnia się także jej złośliwość – podtapia Jo, w ten sposób mszcząc się za jej szczęście. Farah jest więc gorsza od syren – ich zachowanie tłumaczyć można zwierzęcym instynktem, brakiem refleksji na temat konsekwencji swoich czynów, natomiast ona jest ich świadoma. Sama staje się oprawcą – jest samotna, podobnie jak syreny, i to budzi w niej frustrację – dlatego mści się na kobiecości, choć w tak infantylny sposób.

Jak już zostało wspomniane, syreny Masłowskiej pod względem fizycznym niewiele mają wspólnego ze swoimi mitycznymi protoplastkami. Jednak, podobnie jak one, mogą być uważane za obrazy duszy (tu pokiereszowanej, zniszczonej przez konsumpcyjną cywilizację). Jest jedno z możliwych odczytań. Równie uzasadnione jest traktowanie ich jako swoistej karykatury zdradliwego kobiecego piękna. Farah prowadzi zdrowy tryb życia, dba o siebie i swój wygląd, ale nie czuje się piękna ani zewnętrznie, ani wewnętrznie. Potwierdzają to także jej sny, ujawniające lęki i wyparte pragnienia. Poza tym to nie ona, a tandetna Jo cieszy się zainteresowaniem mężczyzn – ma szansę na miłość, rodzinę i szczęście. Farah odbierana jest nie tylko jako nieatrakcyjna, mówi się o niej wręcz „Farah-facet”.¹⁷ Nie odnajdując potwierdzenia dla swojej kobiecości w otaczającej ją rzeczywistości, szuka jej potwierdzenia przywołując obraz syreny. Postaci w obrębie której nakłada się na siebie plan mityczny, kulturowy z planem biologicznym. I to właśnie ten ostatni ma jej kobiecość konstituować (odwrotnie czynią syreny nadając sobie znamiona kobiecości za pośrednictwem rzeczy Fah). A skoro już mowa o biologicznych aspektach ludzkiej egzystencji, syreny stanowić mogą w utworze także symbol zwierzęcego pierwiastka tkwiącego w każdym człowieku. Choć starają się zachowywać jak ludzie i pomóc Farah, raz za razem ujawnia się ich zwierzęco brutalna natura. Uleganie najniższym instynktom charakterystyczne jest jednak i dla „ludzkich” bohaterów. Wspomnieć można choćby agresywne zachowanie Alberta, czy dążenia Jo do posiadania potomstwa.

Jak zatem widać wszelkie podejmowane przez bohaterów próby przekroczenia siebie, swoich ograniczeń czy granic kultury kończą się fiaskiem. Zresztą według klucza interpretacyjnego zawartego w senniku Artemidora, którego starożytni używali do odczytania znaczeń snów obcowanie ludzi ze zwierzętami lub bóstwami oznaczało bezproduktywne czynności.¹⁸ Podobnie jest i u Masłowskiej, mimo że stworzone przez nią postacie starają się za wszelką cenę nadać im jakiś sens. Z tego względu cywilizacja przedstawiona w powieści, może być odbierana jako skrajny wariant współczesnej, swoista karykatura konsumpcjonistycznego świata podobna do dekadencji towarzyszącej schyłkowi wieku XIX. Tu również podejmowane są próby nadania sensu swojemu istnieniu i przekraczania melancholii za pośrednictwem sztuki, alkoholu i seksu, a także metafizyki. W utworze jej symbol stanowi magazyn „Yogalife”, w swej nazwie odsyłający do praktyk medytacyjnych, który w rzeczywistości lansuje konsumpcyjny styl życia, pozbawiony duchowego pierwiastka. Jedynym przejawem resztek życia wewnętrznego bohaterów są ich sny.

Zresztą cały utwór Masłowskiej jest jak one. Czytelnik sięgając po niego zanurza się w tej onirycznej rzeczywistości, zaczyna śnić. Luźna konstrukcja, częste zmiany perspektywy i balansowanie na granicy prawdopodobieństwa i absurdu także zdają się to potwierdzać. A gdy dodać do tego zarys wielkowiejskiej dżungli, mieszaninę barw i faktur – malarskość, a także niemal karykaturalne postacie, powstanie wizja współczesnej cywilizacji niczym z sennego kosmaru. Ale jak to ze snami zwykle bywa – nawet z najgorszego kosmaru człowiek w końcu się budzi, by wrócić do własnej, choć nie mniej absurdalnej, rzeczywistości.

KONIEC

¹⁷ Określenie to zdaje się podkreślać nieciekawe położenie Fah także dlatego, że kojarzy się z postacią amerykańskiej aktorki i modelki Farrah Levi Fawcett. Początkowo znana jedynie ze spotów reklamowych kobieta, dzięki roli Jill Munroe w „Aniołkach Charliego” stała się ikoną małego ekranu lat 70. Była piękna, popularna, cieszyła się zainteresowaniem mężczyzn i uznaniem kobiet. Stanowiła więc całkowite zaprzeczenie powieściowej bohaterki – nieradzącej sobie z życiem frustratki.

¹⁸ Por. M. Foucault, *Historia seksualności*, tłum. B. Banasiak, T. Komendant i K. Matuszewski, Warszawa 1995, s. 404.

Bibliografia:

- ✓ Andersen Hans Christian, *Baśnie*, tłum. B. Sochańska, Poznań 2005. *Dorota Masłowska: Jestem obsesyjnie zainteresowana światem*, <http://www.polskieradio.pl/9/874/Artykul/7>

04036, Dorota-Masłowska-jestem-obsesyjnie-zainteresowana-swiatem.

- ✓ Dunin Kinga, *Nowa Masłowska, czyli mnóstwo niczego*, http://www.krytykapolityczna.pl/Recenzje/DuninNowaMaslowskaczylimnostwoniczego/menuid-76.html?comment_id=40867&joscclean=1.
- ✓ Foucault Michel, *Historia seksualności*, tłum. B. Banasiak, T. Komendant i K. Matuszewski, Warszawa 1995.
- ✓ <http://www.filmweb.pl>.
- ✓ <http://kultura.onet.pl/ksiazki/receznje-literackie/recenzja-kochanie-zabilam-nasze-koty-dorota-maslowsk,15283353,artykul.html>.
- ✓ Kapela Jan, *Umysłowa odwaga Doroty Masłowskiej*, <http://www.krytykapolityczna.pl/JasKapela/UmyslowaodwagaDorotyMaslowskiej/menuid-244.html>.
- ✓ Kazmierowska Katarzyna, *„Kochanie, zabiłam nasze koty” – recenzja*, <http://zwierciadlo.pl/2012/kultura/ksiazka/kochanie-zabilam-nasze-koty-recenzja>.
- ✓ Kopaliński Władysław, *Słownik mitów i tradycji kultury*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1987.
- ✓ Koziński Józef, *Koncepcja transgresyjna człowieka. Analiza psychologiczna*, Warszawa 1987.
- ✓ Kożuchowski, *Prognoza Pogody. Przy okazji Doroty Masłowskiej „Kochanie, zabiłam nasze koty”*, <http://doczytania.wordpress.com/2013/03/03/prognoza-pogody-przy-okazji-doroty-maslowskiej-kochanie-zabilam-nasze-koty>.
- ✓ Lamek Aleksandra, *Witajcie w centrum pustki*, <http://kultura.trojmiasto.pl/Witajcie-w-centrum-pustki-Recenzja-Kochanie-zabilam-nasze-koty-Doroty-Maslowskiej-n64090.html>.
- ✓ Masłowska Dorota, *Kochanie, zabiłam nasze koty*, Warszawa 2012.
- ✓ Mitosek Zofia, *Poznanie (w) powieści. Od Balzaka do Masłowskiej*, Kraków 2003.
- ✓ Petoia Erberto, *Wampiry i wilkołaki. Źródła, historia, legendy od antyku do współczesności*, tłum. A. Pers i in., Kraków 2004.
- ✓ Polak Cezary, http://kultura.gazetaprawna.pl/artykuly/657587,dorota_maslowska_kochanie_zabilam_nasze_koty_recenzja.html.
- ✓ Radziwon, *Paw królowej*, <http://nike.org.pl/strona.php?p=29&kid=64&eid=3>.
- ✓ Sobolewska Justyna, *Nikt nie chce być pisarzem, każdy chce być gwiazdą*, <http://www.polityka.pl/kultura/rozmowy/1527533,1,roz-mowa-z-dorota-maslowska.read>.
- ✓ Surmiak-Domańska Katarzyna, *Dorota Masłowska: jestem Bogiem rzeczy małych*, http://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/153662,12689562,Dorota_Maslowska_jestem_Bogiem_rzeczy_malych.html.
- ✓ Świącicka Olga, *Dorota Masłowska, salonowa pisarka uderza w czuły punkt lewicy*, <http://natemat.pl/35645,dorota-maslowska-salonowa-pisarka-uderza-w-czuly-punkt-lewicy-ta-obrazta-sie-i-nazywa-ja-corka-rydzyka>.
- ✓ Tokarczuk Olga, *Dom dzienny, dom nocny*, Wałbrzych 1998.
- ✓ Ziomecka Zuzanna, *Syreny śpiew*, „Przekrój” 2012, nr 42, s. 24-27.